

Asia: VN/10378/2019

Lausuntopyyntö henkilötunnuksen uudistamista pohtineen työryhmän loppuraportista

Lausunnonantajan huomiot ehdotuksen vaikutuksista oman organisaation näkökulmasta

Toimintatapoihin liittyvät suorat ja epäsuorat vaikutukset

Väliaikaisten henkilötunnusten kysymys on tärkeä ratkaista sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan kannalta. Väliaikaisia henkilötunnuksia saattaa olla yksittäisellä asiakkaalla useita eri organisaatioissa ja järjestelmissä tällä hetkellä. Kokonaisuuden hallinta on tällöin mahdotonta, tietojen yhdistäminen mahdolliselle varsinaiselle henkilötunnukselle käytännössä käsityötä. Tässä mielessä muutos on erittäin tarpeellinen. Arvioimme myös näiden henkilötunnusten käytäntöjen kehittämisen huomattavasti tärkeämmäksi kuin ns. syntymässä saatujen henkilötunnusten muuttamisen. Tällöinkin on toki huomioitava, että henkilötunnusten muodon muuttaminen on suuri muutos järjestelmiin ja vie aikaa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon päivittäistoiminnan kannalta on olennaista, saako jokainen uuden henkilötunnuksen vastaanottanut henkilö jonkun tunnistusvälineen, jolla eri organisaatioissa voidaan varmuudella henkilöllisyys varmistaa. Henkilön ja henkilötunnuksen yhdistäminen on voitava toteuttaa kaikissa tilanteissa aukottomasti ja organisaation käytössä olevilla resursseilla.

Henkilötunnusuudistuksessa on vielä tarkennettava, miten toimitaan satunnaisten matkailijoiden kohdalla, joiden kohdalla esimerkiksi sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden käyttötarve on ainutkertaista. Järjestelmäkehityksen kannalta on varmistettava, onko näidenkin asiakkaiden kohdalla järkevää toimia saman henkilötunnusjärjestelmän turvin ja toisaalta onko taloudellista ylläpitää edelleen kahta eri järjestelmää.

Jos henkilötunnusta on tarve käsitellä manuaalisesti (syöttää järjestelmään), on henkilötunnuksen logiikassa oltava edelleen jokin malli oikeamuotoisuuden tarkistamiseksi. Nykyisissä

henkilötunnuksissa sellainen on ollut mahdollista toteuttaa ja järjestelmät huomauttavat virheellisesti näppäilyistä henkilötunnuksesta, mutta jatkossakin tällaiseen tulee varautua.

Henkilötunnusuudistuksessa henkilötunnuksesta on tarkoitus tehdä sukupuolineutraali. Nykyisellään järjestelmät tunnistavat henkilötunnuksen perusteella asiakkaan sukupuolen. Tätä tietoa käytetään mm. raportoinnissa. Sukupuolen merkitseminen järjestelmiin saattaa olla edelleen tarpeen toiminnan kannalta. Terveystieteiden tutkimuksessa on tarkoituksenmukaista käsitellä mahdollisimman automaattisesti välittyvää sukupuolitietoa kliinisen työn taustatietona sekä järjestelmien ohjaamiseen (mm. diagnoosi-, toimenpidetiedot, laboratoriotutkimusten tulkinta). Jos tietoa ei saada henkilötunnuksesta suoraan, on se tuotava järjestelmien taustaksi mahdollisesti jostain muuta kautta.

Lisäksi on pelkona, että menetämme paljon nykyiseen henkilötunnukseen perustuvaa muuta automaatiota. Esim. järjestelmä arvioi tietyt toimenpiteet alaikäisen kohdalle automaattisesti. Tällainen järjestelmä on esim. Kanta-palveluiden tiedonhallintapalvelu, jossa täysi-ikäiseksi tulleelta nuorelta automaattisesti pyydetään uudelleen suostumustiedot. Vähintään syntymävuosi on tarpeen saada järjestelmiin tiedoksi automaattisesti jatkossakin. Terveystieteiden tutkimuksessa potilaan ikä on kaikissa elämänvaiheissa oleellinen asioiden hoitoon vaikuttava seikka.

Arvioidut kustannusvaikutukset

Sosiaali- ja terveydenhuollossa asiakkaan tunnistaminen perustuu yksilöivään henkilötunnukseen. Järjestelmien määrä on suuri ja muutos tulee koskemaan kaikkia näitä järjestelmiä. Tämä on suuri resurssikysymys. Biometrisen tunnistamisen kustannuksia ja toteutustapoja on haastava tässä kohdin edes arvioida. Hinta-arviota on siis mahdoton luonnostella, mutta summa tulee olemaan merkittävä.

Henkilötunnuksen master data –kysymys on tarkasti mietittävä; hakeeko kaikki järjestelmät tiedot keskitetysti VTJ:stä vai jostain organisaatiokohtaisesta paikallisesta ratkaisusta.

Henkilötunnusuudistuksessa on pystyttävä tuottamaan toimijoiden arkkitehtuurin kehittämistä tukemaan ratkaisu jo varhaisessa vaiheessa

Yksittäisten järjestelmien muutosten lisäksi on voitava rakentaa sellainen tiedonhaku, jossa uuden ja vanhan henkilötunnuksen yhdistäminen voidaan aina toteuttaa ja pelkästään vanhalla henkilötunnuksella tehtävä tiedonhaku onnistuu. Tässäkin kohdin master data on oltava selkeästi määritelty, mistä tieto yhdistetystä tiedosta haetaan.

Muut vaikutukset

Loppuraportissa ei ole kuvattu riittävän laajasti vaikutuksia asiakkaan/kansalaisen näkökulmasta. Identiteettivarkauksien mahdollisuudet ja muu riskienarviointi, käytettävyys, käytännön tilanteet ja asiakaskokemus ovat seikkoja, joita tulisi arvioida vielä. Toivomuksena on myös, onko mahdollista miettiä vielä muutoksen rajaamista. Riittäisikö tässä vaiheessa kehitystyö ns. väliaikaisten henkilötunnusten yhtenäistämiseen ja laajentaminen koko väestöön tehtäisiin myöhemmässä aikataulussa.

Aikataulu ja siirtymäajat

Järjestelmien kehitystyö ja vaikutusten arviointi tulee viemään aikaa ja tässä kohdin aikataulu voi osoittautua liian kireäksi.

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

-

Lintala Jonna
Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiri